

Nr 416

Av fröken **Vinge m. fl.**, om inrättande av tre nya befattningar vid kungl. biblioteket.

Ett exemplar av allt svenskt tryck överlämnas i form av lagstadgade tryckerileveranser till fem svenska bibliotek, nämligen kungl. biblioteket, universitetsbiblioteken i Uppsala och Lund, Göteborgs stadsbibliotek och stadsbiblioteket i Umeå. Sammanlagt får vart och ett av dessa bibliotek omkring 12 000 sådana biblioteksexemplar om året. Dessa katalogiseras av varje institution för sig, vilket kräver stor personal.

Kungl. biblioteket har redan för flera år sedan tagit upp tanken på en åtminstone i viss mån gemensam katalogisering av detta tryck. Att ett sådant samarbete skulle innebära en betydande rationalisering och därigenom en besparing ligger i öppen dag.

Till saken hör, att ca 75 % av den betydelsefullare svenska bokproduktionen numera katalogiseras i de svenska nationalbibliografiska publikationerna. Vid denna katalogisering, som ombesörjs av det vid kungl. biblioteket verksamma bibliografiska institutet, tillämpas ett modernt system, som på vissa punkter skiljer sig från det äldre system, som hittills tillämpats vid kungl. bibliotekets svenska tryckavdelning. Kungl. biblioteket har emellertid sedan en tid arbetat med att försöka åvägabringa överensstämmelse mellan de äldre och de för nationalbibliografien gällande katalogreglerna, vilket innebär en betydande förenkling och modernisering av de förstnämnda. En central katalogsektion har organiserats, som skall arbeta enligt en sålunda reformerad katalogsystematik och som fått sig anförtrodd den utländska katalogiseringen och redigeringen av de för allmänheten avsedda nominal- och slagordskatalogerna. Enligt planerna skall denna katalogsektion från och med år 1956 ombesörja även katalogiseringen av svenska skrifter, tryckta nämnda år eller senare.

Redan för ett par år sedan anmälde universitetsbiblioteken i Uppsala och Lund samt stadsbiblioteket i Umeå — som tillika är vetenskapligt bibliotek — önskemål att för framtiden kunna få utnyttja kungl. bibliotekets katalogisering av det svenska trycket. Att detta för de nämnda biblioteken skulle innebära en högst betydande *besparing av arbetskraft, vilken skulle möjliggöra tillgodoseende av andra uppgifter*, behöver knappast påpekas. Inom kungl. biblioteket har därför igångsatts tekniska försök med duplicering av katalogkort, och dessa försök har lett till positiva resultat.

Kungl. bibliotekets förslag rörande organiserandet av en central katalo-

gisering av det svenska trycket förordas av statens organisationsnämnd med instämmande av överbibliotekarierna i Uppsala och Lund. Även statskontoret har insett vikten av förslaget och principiellt förordat av riksbibliotekarien för ändamålet begärd personalförstärkning dock under förutsättning av en motsvarande indragning av tjänster vid de andra biblioteken. Riksbibliotekarien har emellertid i en till Konungen ingiven skrivelse påpekat, att Kungl. Maj:t tidigare i princip erkänt nödvändigheten av en personalförstärkning för de båda universitetsbiblioteken, ehuru åtgärder av denna art uppskjutits under avvaktan på resultatet av en i samråd med statens organisationsnämnd företagen organisationsundersökning för universitetsbiblioteken. Den föreslagna rationaliseringsåtgärden kan alltså inte, som statskontoret förmodar, leda till en indragning av tjänster vid universitetsbiblioteken men väl till ett *minskat behov av nya tjänster*.

Departementschefen vitsordar, att betydelsefulla rationaliseringsåtgärder redan vidtagits inom kungl. biblioteket och tillägger att »såvitt kan bedömas skulle den ifrågasatta gemensamma katalogiseringen, för de tre biblioteken tagna som en enhet, innebära en ytterligare, värdefull rationalisering». Han anser sig dock icke kunna tillstyrka bifall till begäran om nya tjänster på grund av nödvändigheten att visa återhållsamhet i fråga om utgiftsökningar och tillägger, att man genom att avvakta någon tids erfarenhet bättre skulle kunna bedöma personalbehovet.

Gentemot sistnämnda synpunkt måste emellertid framhållas betydelsen av att verksamheten får starta redan nu, dels på grund av den pågående organisationsundersökningen i Uppsala och Lund, dels av följande skäl. Med år 1956 inleds en ny redovisningsperiod för såväl nationalbibliografien som accessionskatalogen. Om nya katalogregler, gemensamma för bibliotekskatalogisering och de nämnda publikationerna, skall införas, bör de alltså tillämpas från och med 1956. Riksbibliotekarien har framhållit, att en katalogform som enbart avses för kungl. biblioteket och dess bibliografiska publikationer, kan i personalbesparande syfte rationaliseras mera radikalt än en katalogform, som dessutom är avsedd att direkt tjäna universitetsbiblioteken. *Valet mellan dessa katalogformer måste av kungl. biblioteket träffas i början av år 1956*. Han tillägger: »Utan en viss provisorisk personalförstärkning från och med nästkommande budgetår är det för kungl. biblioteket nödvändigt att i sin nuvarande katastrofala personalsituation välja den radikalast rationaliserade katalogformen, vilket senare kommer att till ytterlighet försvåra eller helt omöjliggöra ett framtida genomförande av en central katalogisering av det svenska trycket.»

I detta sammanhang föreslår riksbibliotekarien också en annan i högsta grad önskvärd utvidgning av arbetsprogrammet. Såväl för den svenska bokhandeln som för bibliotek och forskare innebär det ofta svårigheter att överblicka och belägga den finlandssvenska litteraturen, som ju ovedersägligen utgör en del av den svenska nationallitteraturen, om detta begrepp

fattas som litteratur på svenskt tungomål. Kungl. biblioteket har utrett möjligheterna att redovisa det finlandssvenska boktrycket i de svenska nationalbibliografiska publikationerna. För närvarande förtecknas detta tryck endast i motsvarande publikation för Finland, där en rikssvensk har svårt att återfinna de svenska boktitlarna bland de många finska. Tanken har mötts med stort intresse av Svenska Finlands folktingsfullmäktige, som åtagit sig vissa organisatoriska arbeten, samtidigt som två bokförlag i Finland förklarar sig beredda att svara för Kostnaderna för den i Finland nödvändiga bibliografiska kontrollen. Ett genomförande av detta förslag skulle utgöra ett nytt led i utvidgningen av det nordiska samarbetet under det år, då Finlands deltagande i Nordiska rådet tar sin början. Även denna arbetsuppgift, som torde motivera en halv arbetskraft i assistentgrad, skulle kunna fullgöras, om kungl. biblioteket får den personalförstärkning som äskats för den föreslagna rationaliseringen av katalogarbetet, nämligen en bibliotekarie i Ce 29 och två förste biblioteksassistenter i Ce 17.

På grund av det ovan anförda hemställas,

att riksdagen med bifall till riksbibliotekariens petita måtte besluta att vid kungl. biblioteket inrätta en befattning som bibliotekarie i Ce 29 och 2 befattningar som förste biblioteksassistent i Ce 17 samt

att anvisa härför erforderliga medel.

Stockholm den 26 januari 1955

Margit Vinge

Gunnar Helén

Jean Braconier

Gösta Netznén